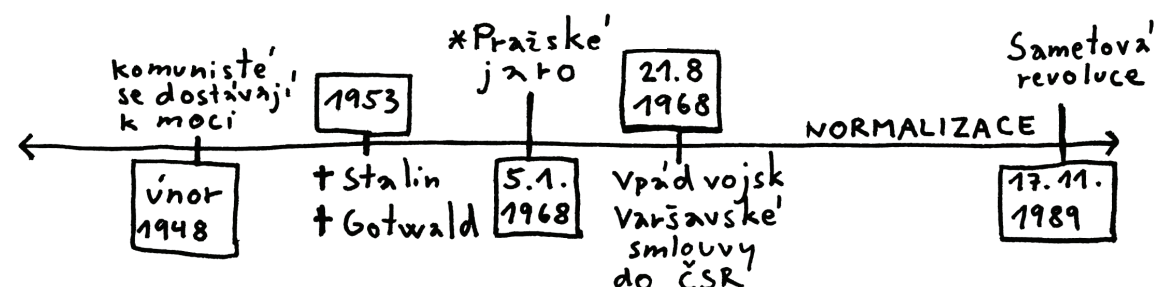

Připomeneme si, co všechno jste zažili na vyšeHrátkovské Bojovce a společně si řekneme trochu víc o době, kterou jste si tam prožili a co jí všechno předcházelo.

Celé to začíná v 50. letech 20. století.

? Zeptejte se svých prarodičů, v jakém roce se narodili a jejich narození si zaznamenejte do této časové osy. Budete vědět, které z těchto událostí už zažili a třeba si s nimi o tom budete moci popovídat.

? Kolik let je teď lidem, kterým bylo v 50. letech, třeba v roce 1954, stejně jako je teď vám?

Zkuste nakreslit, jak asi budete vypadat za 68 let.

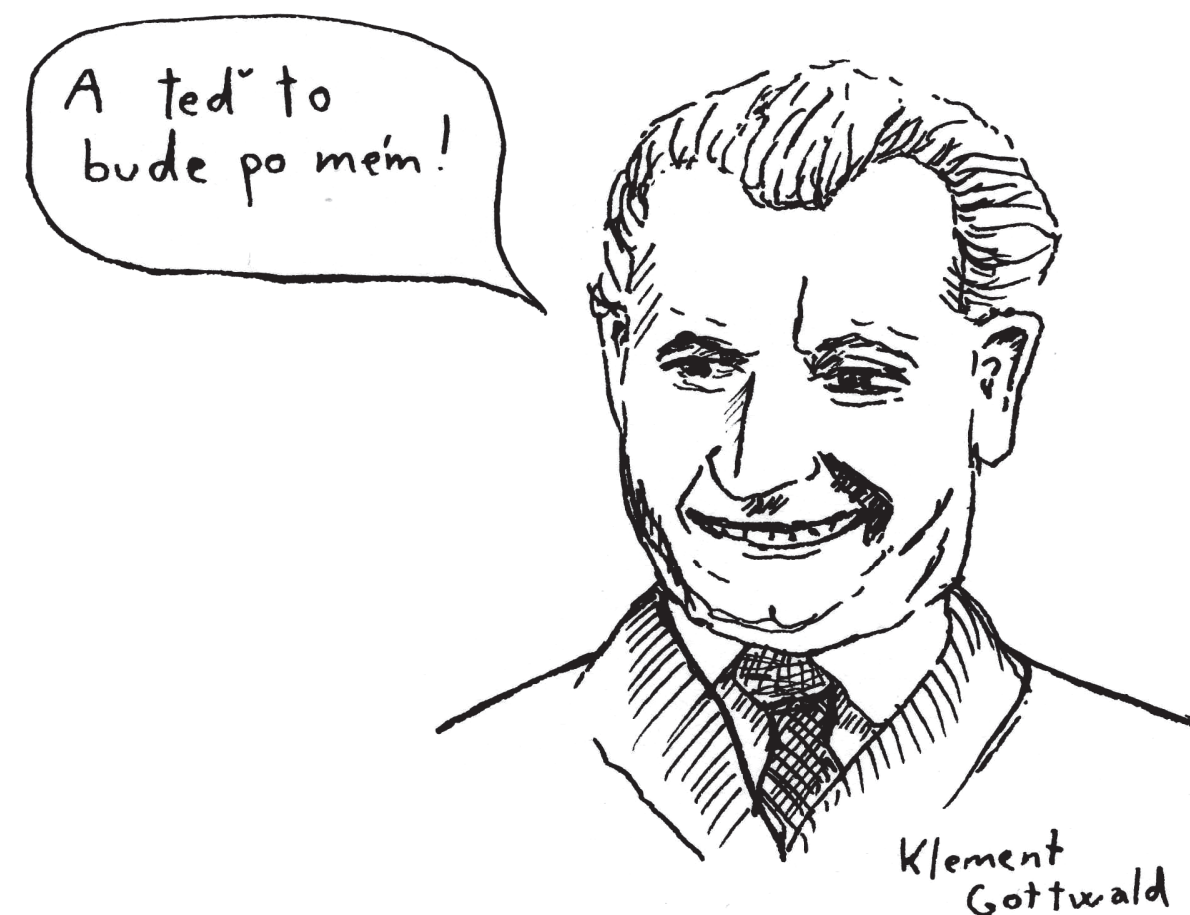

50. léta 20. století - budování totalitního státu

Pro celý vývoj událostí v padesátých letech 20. století v Československu je důležitý únor 1948, kdy se komunisté chopili moci.

Vítězný únor, nebo únorový puč?

Československo bylo po druhé světové válce osvobozeno vojsky sovětského svazu. Ten se proto těšil velké oblibě a respektu, a spolu s ním i komunistická ideologie. Roku 1946 KSČ vyhrála volby a Klement Gottwald se stal premiérem. V roce 1948 podalo dvanáct nekomunistických ministrů demisi na protest proti čistkám v SNB, které prováděl komunistický ministr vnitra Nosek. Prezident Beneš na nátlak jmenoval nové ministry, Gottwaldovy kandidáty. Pak už komunistům nebránilo nic v tom, aby se chopili moci absolutně. Vznikla nová ústava a v ní byla zakotvená změna poměrů, budování socialismu.

Volební akt - hra na demokracii

Pravidelným a významným nástrojem manipulace byly volby, které měli komunisté plně pod kontrolou. Novým volebním zákonem byla zavedena "jednotná kandidátka". Ta zaručovala komunistům 70 % všech mandátů, ale vzhledem k tomu, že opoziční kandidátky nebylo povoleno postavit, mohl volič leda nesouhlasit s jednotnou kandidátkou použitím tzv. „bílého lístku“.

I neúčast na volbách byla považována za nepřátelský akt: v kádrových posudcích byla uváděna jako doklad záporného poměru k režimu a politické neangažovanosti. Naopak účast na volbách byla důkazem souhlasu s režimem.

? Proč je podle vás důležité, že máme různé politické strany a můžeme si mezi nimi a jejich kandidáty vybírat? (A proč třeba v Anglii je ještě pořád královna?)

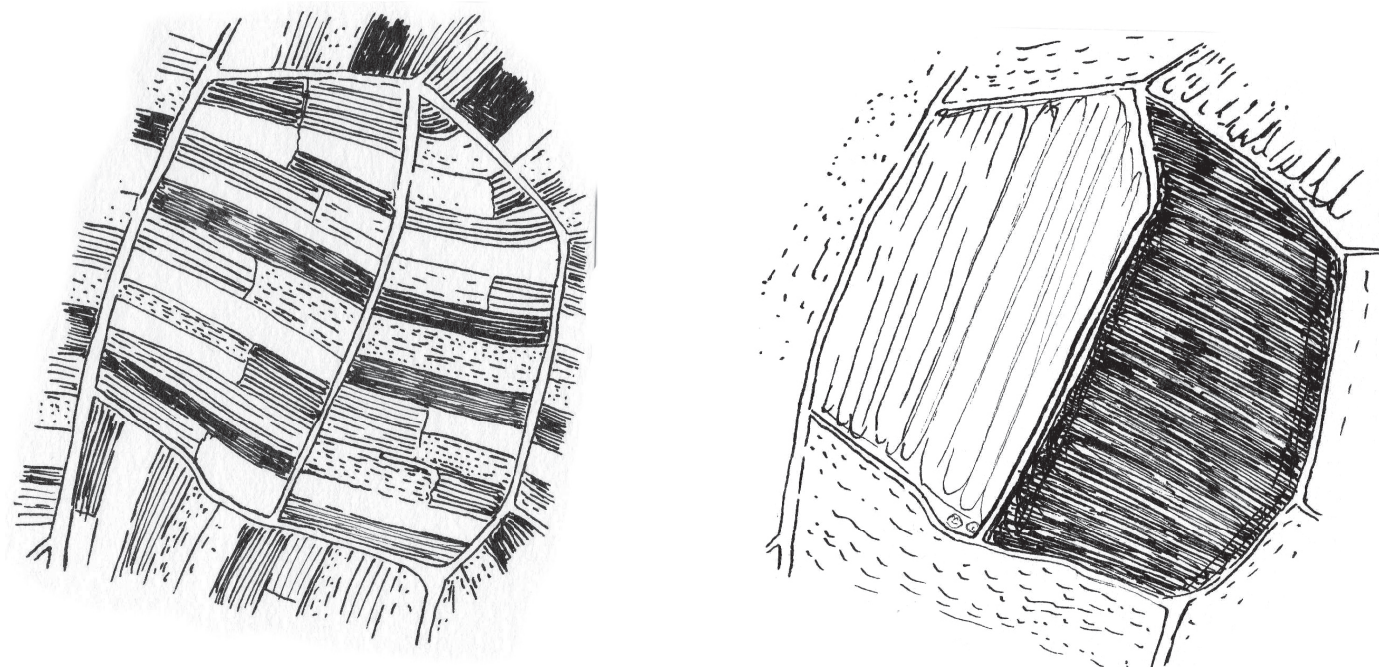
Zkuste nakreslit, jak by podle vás vypadaly volební lístky „jednotné kandidátky“.

VOLEBNÍ LÍSTEK	VOLEBNÍ LÍSTEK	VOLEBNÍ LÍSTEK
VOLEBNÍ LÍSTEK	VOLEBNÍ LÍSTEK	VOLEBNÍ LÍSTEK

Budování socialismu – všechno všem a ve velkém

Komunistický režim přinesl i další změny, např. ekonomické. Byla zahájena kolektivizace a vlastníci půdy i živností byli zbavováni majetku. Rozběhla se kola politických procesů a zavládl strach ze Státní bezpečnosti.

Zkuste vysvětlit, co byla kolektivizace.

Pokud se kouknete na letecké snímky na mapách na hranice mezi Českou republikou a Rakouskem (třeba městečka Vratěnin a Schaditz), uvidíte ten rozdíl.

Dopady kolektivizace na zemědělství vidíme na našich polích dodnes. Podle obrázků zkuste přijít na co nejvíc rozdílů mezi polem, které vzniklo kolektivizací, a mezi poli, která kolektivizace minula.

Jak se změnil vztah zemědělců k půdě?

Která varianta hospodaření je příznivější pro zvířata?

Co je to větrná a vodní eroze půdy a jak ji zabránit?

Cenzura - kdo vytváří pravdu?

Protože chtěla mít KSČ vše pod kontrolou, zavedla cenzuru, která se týkala domácích i zahraničních médií.

Cenzura se ale nezrodila až v totalitních režimech 20. století. Její historie je stará více než půl tisíciletí. Už krátce po vynálezu knihtisku zlatníkem Johanesem Gutenbergem koncem první poloviny 15. století byl ustaven první cenzurní úřad.

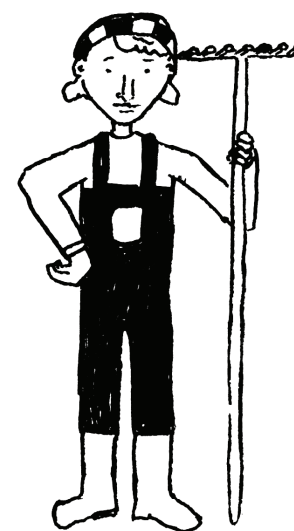
A od té doby provází cenzura - tedy nástroj k ovládnutí lidí zamlčováním faktů či šířením dezinformací - nejen knihtisk, ale všechna postupně vznikající média. V demokratických státech je cenzura zakázána, ale v mnoha státech ještě stále trvá.

? Napadá vás nějaký stát, kde je v současnosti stále používána cenzura?

V průběhu vlády prezidenta Klementa Gottwalda (1948–1953) bylo z politických důvodů popraveno více než 200 lidí a přes 200 000 jich bylo uvězněno. Počet osob postižených represí 50. let byl však podstatně vyšší. Musíme do něj zahrnout další tisíce lidí, kteří přišli o majetek, byli nuceně vystěhováni a přesídleni, či byli na základě „buržoazního původu“ bez soudu vězněni v táborech nucených prací.

Přiřaďte povolání k lidem na obrázku a pak zakroužkujte ty, kteří by byli trnem v oku komunistické straně a vysvětlete proč. Pokud nevíte, zeptejte se paní učitelky, pana učitele nebo rodičů a prarodičů.

Zahradník/zahradnice

Majitel/ka řeznictví

Farář/ka

Podnikatel/ka s nábytkem

Padesátá léta končila jako doba stability komunistického režimu. Odpůrci byli zastrašeni a umlčeni, emigrovali, nebo byli ve vězeních.

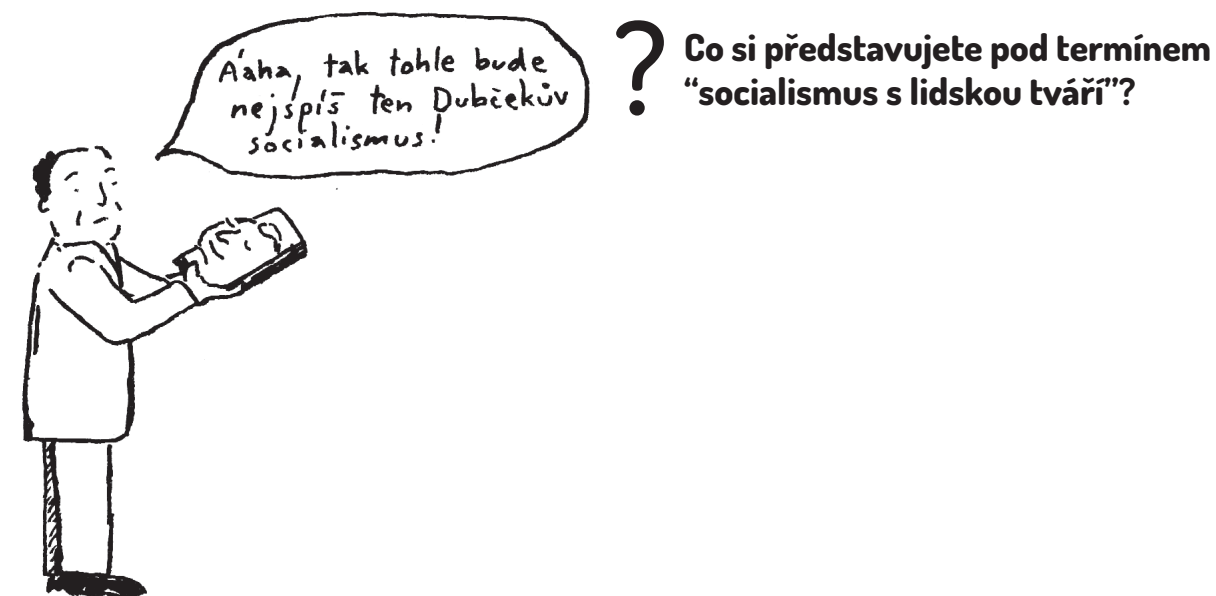
Po smrti Josefa Stalina a Klementa Gotwalda v roce 1953 začala největší vlna represí zvolna odeznívat. V Československu vedly rostoucí hospodářské obtíže, odkrývání pravdy o politických procesech v 50. letech a všeobecná kritika oficiální politiky k postupnému uvolňování poměrů v zemi.

Stupňovaly se požadavky občana na svobodu slova a názoru, na svobodu informací a uměleckého projevu i vlastního náboženského přesvědčení.

Pražské jaro - květiny pošlapat můžete, jaro tím nezastavíte

Pražským jarem rozumíme období od 5. ledna 1968, kdy čelní pozice ve vedení KSČ zaujali příznivci ekonomických a společenských reforem v čele s Alexandrem Dubčekem. Začali plnit tzv. Akční program KSČ. Cenzura slábla, a tak byla veřejnost objektivněji informována o probíhajících změnách. Díky tomu se dostal do povědomí termín „socialismus s lidskou tváří“.

V březnu 1968 se stal novým prezidentem Ludvík Svoboda a jmenoval novou vládu. Zrušení cenzury a oslabení role policejního státu umožnili na jaře roku 1968 obnovení a vytvoření celé řady společenských i politických organizací a aktivit.

Zkuste nakreslit nebo alespoň vyjmenovat nějaké aktivity, které najednou mohly probíhat.

Československá nová vlna

Zrušení cenzury a celkové uvolnění mělo za následek i vznik jednoho z umělecky nejvýznamnějších trendů československé kinematografie. Režiséri jako např. Miloš Forman, Věra Chytilová, Juraj Jakubisko a celá řada dalších dostali možnost natáčet své filmy tak, jak si přáli, a také je mohli prezentovat na zahraničních festivalech a třeba i vyhrávat Oscary.

? Viděli jste nějaké filmy československé nové vlny? Znájí je vaši rodiče nebo prarodiče? A jak se jim tehdy líbily?

Obavy konzervativního křídla KSČ ze ztráty pozic vedly jeho stoupence k hledání cesty, jak reformy zastavit. Tlak na reformní vedení strany a státu sílil také ze strany ostatních zemí východního bloku, především ze SSSR. Obava ze zastavení reformního procesu vedla obyvatele k mobilizaci a vytvoření manifestu Dva tisíce slov. V něm byla zformulována kritika režimu jako celku, a také požadavky na další uvolnění a reformy.

? Jaká slova to mohla být? Napište několik hesel, která by se objevila ve vašem manifestu Dva tisíce slov.

Díky tomu se reformní komunisté dostali v létě 1968 pod dvojí tlak: veřejnost vyžadovala další výraznější změny, které původně nezamýšleli, naproti tomu Moskva žádala ukončení reformu pod hrozbou vnějšího zásahu.

Okupace a normalizace - zpátky na stromy

Sovětské vedení, které v počátcích tento vývoj podcenilo, v srpnu 1968 použilo vojenskou sílu, aby zabránilo dalšímu pokračování Pražského jara a jeho eventuálnímu rozšíření do okolních socialistických států.

Nastala dlouholetá okupace republiky. Mnozí představitelé Pražského jara se, v zájmu uchování vlastní moci sami podíleli na likvidaci zbytků pozitivního, co předsrpnový vývoj přinesl. Ani to jim však nepomohlo. Během jediného roku byli donuceni se vzdát svých posledních pozic a vedení převzali noví lidé v čele s ambiciózním Gustávem Husákem, dosazeným Moskvou. 70. léta poté proběhla ve znamení stranických prověrek a normalizace poměrů ve společnosti.

Pokud se vám je podaří rozluštit, v tajence vám po dosazení písmenek vyjde, co si povídají dvě sousedky na obrázku.

SSM

ROH

JZD

SČSP

ČSSR

Tajenka:

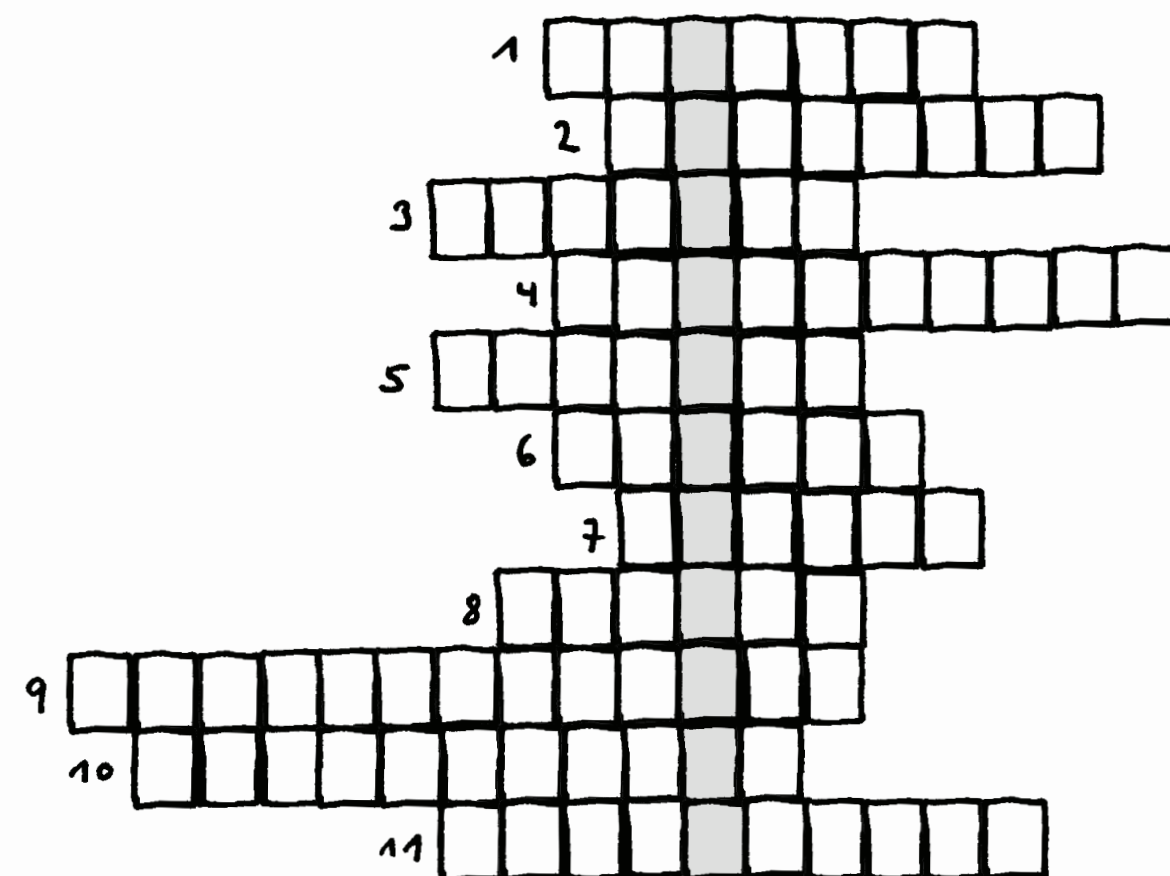
1	2	3	4
---	---	---	---

5	6
---	---

7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----

V křížovce jsou použita hesla, která jsou úzce spojena s obdobím komunismu v Československu. Společně si pak o nich můžete říct víc. A také zkuste vysvětlit pojem, který vám vyjde v tajence.

1. Kontrola a omezování sdělování informací.
2. Jiné (dnes hanlivé) označení pro člena komunistické strany. Původně člen frakce v Ruské sociálně demokratické dělnické straně.
3. Oslovení příslušníka komunistické strany.
4. Politická ideologie požadující společné vlastnictví a odmítající třídní rozdíly mezi lidmi.
5. Obsazení země ozbrojenými silami jiného státu.
6. Dělnické bojové jednotky. Lidové ...
7. Volnočasová organizace pro děti a mládež řízená vládnoucí Komunistickou stranou Československa.
8. Člen Československého svazu mládeže v komunistickém Československu.
9. Proces přeměny individuálního soukromého zemědělství na kolektivní.
10. Shromáždění lidí na veřejném prostranství za účelem předvedení společného názoru.
11. Složka vykonávající policejní činnost v komunistickém Československu. Veřejná ...